

CONV 346/02

WG X 8

ΕΚΘΕΣΗ

του :	Γραμματείας
προς :	την Ομάδα X «Ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη»
Θέμα :	Συγκεφαλαιωτικό σημείωμα της συνεδρίασης της 8ης Οκτωβρίου 2002

Η τρίτη συνεδρίαση της Ομάδας πραγματοποιήθηκε στις 8 Οκτωβρίου (πρωί και απόγευμα). Σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη, η συνεδρίαση είχε ως αντικείμενο τα νομικά μέσα και τις διαδικασίες στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η Ομάδα κάλεσε τρεις ειδικούς, τον κ. Labayle (καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Bayonne), την κα van den Wyngaert, (καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Αμβέρσας) και τον κ. de Kerchove, Διευθυντή στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου. Ύστερα από κάθε εισήγηση, ακολουθούσε ανταλλαγή απόψεων και στο τέλος της συνεδρίασης έγινε γενική συζήτηση για το θέμα της συνεδρίασης.

Εισήγηση του κ. Henri LABAYLE ¹

Ο καθηγητής Henri LABAYLE άρχισε την ομιλία του υπογραμμίζοντας ότι, σε σχέση με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ, ο χώρος της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (στη συνέχεια ΧΕΑΔ) χαρακτηρίζεται, αφενός από τις επιταγές της αποτελεσματικότητας και του πραγματισμού (δεν υπάρχουν περιθώρια για λάθη στον τομέα της ασφάλειας και της μετανάστευσης), και αφετέρου από έναν μεγάλο βαθμό επικουρικότητας (που επιβάλλεται για να λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές παραδόσεις και οι ιδιαιτερότητες των εμπλεκόμενων φορέων, δηλαδή των δικαστών και των αστυνομικών).

¹ Στα μέλη διανεμήθηκε το πλήρες κείμενο της ομιλίας (WD 3).

Ως προς τα νομικά μέσα και τις διαδικασίες του ΧΕΑΔ που υπάρχουν σήμερα, ανέφερε τρία βασικά μειονεκτήματα :

1. Έλλειψη συνοχής του συστήματος, οφειλόμενη κυρίως σε τέσσερις παράγοντες :
 - i. Διάρθρωση σε πυλώνες (που θέτει πρακτικά προβλήματα ως προς την επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης ενός νομοθετήματος, ιδίως σε ό,τι αφορά τον «ποινικό» τομέα, τη Σύμβαση PIF ή την καταστολή της παράνομης μετανάστευσης ή την προστασία του περιβάλλοντος ή την τελωνειακή συνεργασία· εξάλλου, προκαλεί ανώφελο κατακερματισμό ορισμένων θεμάτων),
 - ii. Μεταβλητές νομικές υποχρεώσεις :
 - ανάλογες προς την άνιση προσχώρηση των κρατών στις συμβάσεις, άνιση μεταφορά των αποφάσεων-πλαίσιο, ρήτρες εκ των υστέρων προσχώρησης (opting in) και ρήτρες εξαίρεσης (opting out) τριών κρατών μελών στα πλαίσια της Ένωσης,
 - το πρόβλημα των συμβάσεων που τίθενται σε ισχύ μόνον αφού προηγηθούν 8 επικυρώσεις,
 - κατάσταση ανισότητας μεταξύ των πολιτών της Ένωσης, ανάλογα με τη στάση του κράτους στο οποίο ζουν,
 - κίνδυνος επιδείνωσης αυτών των προβλημάτων με τις μελλοντικές ενισχυμένες συνεργασίες και με τις δυσκολίες που θα προκαλέσει η διεύρυνση.
 - iii. Άρνηση ενεργοποίησης των διασυνδέσεων μεταξύ των πυλώνων,
 - iv. Θεσμικές ανεπάρκειες:
 - το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν θεωρείται συνομιλητής, ούτε και τα εθνικά κοινοβούλια (ενώ στην πραγματικότητα αυτά τα τελευταία συμπράττουν σε τομείς που έχουν επιπτώσεις στις ατομικές ελευθερίες, στον καθορισμό πολιτικής σε θέματα ποινικού δικαίου, σε ό,τι αφορά την αρχή της νομιμότητας),
 - η Επιτροπή συναντά δυσκολίες σε θέματα πρωτοβουλίας και ελέγχου της εφαρμογής του δικαίου (οι εθνικοί δικαστές και οι αστυνομικοί δεν είναι σαν τους άλλους δημοσίους υπαλλήλους),
 - ο ρόλος που διαδραματίζουν το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη είναι εξαιρετικά περίπλοκος: οι προσπάθειες που χρειάζονται για να λαμβάνονται οι αποφάσεις με συμβιβασμό μεταξύ τεχνικών (εσωτερικών υποθέσεων, δικαιοσύνης) και πολιτικών (διπλωμάτων) δεν αποτελούν εγγύηση απλοποίησης και αποτελεσματικότητας.
2. Απουσία πολιτικής θεώρησης: δυσκολίες που οφείλονται σε κάποιες ασάφειες των συνθηκών (στο άρθρο 62 της Συνθήκης ΕΚ γίνεται λόγος για «μέτρα»)·ιδιαίτερα πολύπλοκος χαρακτήρας της κοινοτικής δράσης στις εξωτερικές σχέσεις το οπλοστάσιο των νομικών μέσων που προβλέπει για τον τρίτο πυλώνα το άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΕ δεν πλαισιώνεται από ένα γενικό μηχανισμό που να εκφράζει μια σφαιρική θεώρηση-απουσία μιας πολιτικής προσέγγισης που να είναι σαφής και κατανοητή (τα χρησιμοποιούμενα νομικά μέσα δεν εκφράζουν ξεκάθαρα τις πολιτικές επιλογές και

προτεραιότητες)· ανάγκη χρήσης μιας μεθόδου που να καθιστά σαφέστερη τη φύση της κοινοτικής παρέμβασης μέσω της μεθόδου του «ανοιχτού συντονισμού», (ιδίως σε θέματα μετανάστευσης).

3. Έλλειψη αποτελεσματικότητας, οφειλόμενη κυρίως στους παρακάτω παράγοντες:

- i. η φύση των χρησιμοποιούμενων νομικών μέσων (συμβάσεις που δεν έχουν επικυρωθεί από τα κράτη μέλη, αποφάσεις-πλαίσιο που δεν παράγουν άμεσο αποτέλεσμα, αποφάσεις που χρησιμοποιούνται μάλλον για τη δημιουργία δομών και διαδικασιών παρά για την παραγωγή ουσιαστικού δικαίου, η περίπλοκη κληρονομιά του Σένγκεν, η κατάχρηση άλλων τύπων πράξεων πλην των επίσημων κοινοτικών) εκφράζει πολύ καλά την άρνηση των κρατών μελών να αναλάβουν πολιτικές δεσμεύσεις,
- ii. διαδικαστική εμπλοκή της έκδοσης πράξεων: το πρόβλημα του δικαιώματος κοινής πρωτοβουλίας Επιτροπής/κρατών μελών και κυρίως ο κανόνας της ομοφωνίας του Συμβουλίου για τον τρίτο πυλώνα (εκτός από τα μέτρα εφαρμογής που προβλέπονται στο άρθρο 34, παρ. 2, εδάφια γ) και δ)) και για τον πρώτο πυλώνα (μέχρι την 1η Μαΐου 2004, εκτός από ορισμένες πτυχές της πολιτικής των θεωρήσεων), φόβοι παραλυσίας λόγω της διεύρυνσης,
- iii. αναστολή της έναρξης ισχύος των πράξεων που έχουν εκδοθεί : 8 χρόνια κατά μέσο όρο για την έναρξη ισχύος των συμβάσεων: τεχνικό πρόβλημα οφειλόμενο στην ασάφεια των προβλεπόμενων υποχρεώσεων (π.χ. απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, που απαιτεί να δέχονται τα κράτη μέλη μία ελάχιστη αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων των άλλων κρατών μελών, ζήτημα το οποίο εξακολουθεί να θέτει προβλήματα), προβλήματα που συνδέονται με την εφαρμογή εκτελεστικών μέτρων (στον τρίτο πυλώνα δεν προβλέπεται κανένας ρόλος της Επιτροπής στη διαχείριση των προγραμμάτων),
- iv. ο έλεγχος της εφαρμογής των πράξεων είναι ισχνός διότι η Επιτροπή δεν έχει ρόλο θεματοφύλακα,
- v. ο δικαστικός έλεγχος είναι ανεπαρκής, αφού η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο από τα δικαστήρια που δικάζουν σε τελευταίο βαθμό, ο έλεγχος της νομιμότητας περιορίζεται *ratione personae* και δεν υπάρχει προσφυγή λόγω παράβασης.

Ενόψει της κατάστασης που περιέγραψε, ο καθηγητής Labayle προτείνει να γίνουν τροποποιήσεις ως προς τους φορείς, ως προς τις διαδικασίες και ως προς τους ελέγχους:

α) Για τις τροποποιήσεις ως προς τους φορείς, προτείνονται τα εξής :

- i. το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πρέπει να διαμορφώσει μια σφαιρική θεώρηση του ΧΕΑΔ, ακόμα δε και να καθορίσει κοινές προδιαγραφές στον τομέα της ασφάλειας ή της διαβίβασης δεδομένων,

- ii. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να παίζει το ρόλο του στο πλαίσιο των διαδικασιών συναπόφασης, να συμπράττει στα θέματα εξωτερικών σχέσεων που συνδέονται με τον ΧΕΑΔ και θα πρέπει να ζητείται η γνώμη του για τις νομικές πράξεις που δεν έχουν δεσμευτική ισχύ,
- iii. η Επιτροπή θα πρέπει να παίζει το ρόλο της ως θεματοφύλακα των συνθηκών,
- iv. θα μπορούσε να διοριστεί ένας «Κύριος ΧΕΑΔ», παρά τη Επιτροπή, με έργο του τον συντονισμό της πληθώρας των οργάνων και διαδικασιών που γεννήθηκαν μετά το Άμστερνταμ,

β) Για τις τροποποιήσεις ως προς τις διαδικασίες, υποστηρίζεται ότι η λύση μίας ενιαίας συνθήκης, μέσα στην οποία θα συνυπάρχουν πολλές διαφορετικές διαδικασίες, θέτει το πρόβλημα της ενότητας των νομικών μέσων. Ο εξορθολογισμός όμως διαδικασιών και μέσων, έστω και χωρίς την εξυπαρχής αναθεώρησή τους, μοιάζει να είναι επιβεβλημένος. Ο κοινοτικός πυλώνας προσελκύει το ενδιαφέρον, χωρίς αναγκαστικά να οδηγεί σε μία «ορθόδοξη ευθυγράμμιση». Στη συνάρτηση αυτή, επισημαίνονται δύο επιμέρους προβλήματα:

- i. η ανάγκη να διευκρινιστεί η θέση που καταλαμβάνουν οι «κοινές θέσεις» στην ιεραρχία των πράξεων,
- ii. πτυχή των εξωτερικών σχέσεων του ΧΕΑΔ και το γεγονός ότι οι διεθνείς συμφωνίες μπορούν να καλύπτουν και τον πρώτο και το δεύτερο πυλώνα, και ότι αυτό θέτει το πρόβλημα της διαπραγματευτικής εντολής και της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων.

Προτείνεται επίσης οι «αποφάσεις-πλαίσιο» και οι «αποφάσεις» στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα να παράγουν άμεσο αποτέλεσμα και στη συνάρτηση αυτή να ισχύει η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη δυνατότητα επίκλησης οδηγίας σε περιπτώσεις παραλείψεων κρατών.

γ) Για τις τροποποιήσεις ως προς τους ελέγχους, γίνεται διάκριση μεταξύ τριών ειδών : πολιτικός, διοικητικός και δικαστικός έλεγχος.

- i. Ως προς τον πολιτικό έλεγχο, προτείνεται να υπάρξουν στενότερες σχέσεις μεταξύ των εθνικών κοινοβουλίων, για λόγους διαφάνειας και νομιμοποίησης,
- ii. Ως προς το διοικητικό έλεγχο, προτείνεται να προβλεφθεί θεσμικός συντονισμός, προς αποφυγή της αυτόνομης και άτακτης ανάπτυξης των διαφόρων φορέων που ιδρύονται. Προτείνεται η εγκαθίδρυση μιας πολιτικής αμοιβαίας αξιολόγησης που θα καταστήσει πιο υπεύθυνα τα κράτη μέλη και η υιοθέτηση της πρακτικής του «πίνακα αποτελεσμάτων» (scoreboard).
- iii. Ως προς το δικαστικό έλεγχο, προτείνεται ως σκέψη να ισχύσει το γενικό καθεστώς του πρώτου πυλώνα.

Εισήγηση της κας Christine van den Wyngaert

Η κα Christine van den Wyngaert ανέπτυξε τέσσερα σημεία στην εισήγησή της: πώς να αποσαφηνιστεί και διαρθρωθεί το κοινοτικό κекτημένο στον τομέα του ποινικού δικαίου; Πώς να απλοποιηθεί η νομοθετική διαδικασία; Πώς να καθιερωθεί ένα «κάθετο» σύστημα για την εφαρμογή του δικαίου; Πρέπει να ιδρυθεί ένα τμήμα ποινικής «προδικασίας»;

Όσον αφορά το κοινοτικό κекτημένο, ανέφερε ότι το σημερινό σύστημα δεν είναι ιδιαίτεως ικανοποιητικό, καθώς συμβαίνει συχνά να θεσπίζονται πράξεις ad hoc, ανάλογα με τις περιστάσεις, όπως για παράδειγμα ύστερα από την 11η Σεπτεμβρίου ή ανάλογα με την πολιτική πλεύσης της ανά εξάμηνο εναλλασσόμενης προεδρίας του Συμβουλίου.

Υπογράμμισε στη συνάρτηση αυτή, ότι η ποικιλία των σημερινών μηχανισμών (OLAF, Europol, Eurojust, Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο, δικαστικοί σύνδεσμοι) με ευρωπαϊκή αρμοδιότητα σε ποινικές υποθέσεις οδηγεί σε αλληλεπικαλύψεις. Επίσης, οι μηχανισμοί αυτοί διαθέτουν δικά τους συστήματα βάσεων δεδομένων.

Πρότεινε να γίνει κωδικοποίηση των εγκλημάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ και της Συνθήκης ΕΕ: για να γίνει αυτό, πρέπει να δοθεί ο ορισμός των εγκλημάτων αυτών καθώς και των ειδικών εννοιών του ποινικού δικαίου (απόπειρα διάπραξης εγκλήματος, συμμετοχή, ποινές, εξωεδαφική δικαιοδοσία, κτλ). Για ορισμένα εγκλήματα, η Κοινότητα έχει ήδη νομοθετική αρμοδιότητα (όπως εγκλήματα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας (άρθρο 280 ΣΕΚ), εγκλήματα που προκαλούν βλάβες στο περιβάλλον ή εγκλήματα παραχάραξης του ευρώ). Άλλα εγκλήματα εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΕ και αναφέρονται στο άρθρο 31 της ΣΕΕ. Επίσης, θα μπορούσαν να αναφερθούν και τα «mandate crimes» (για τα οποία έχουν αρμοδιότητα η Europol και η Eurojust) και τα εγκλήματα για τα οποία ισχύει η αμοιβαία αναγνώριση (π.χ. ο κατάλογος των 32 εγκλημάτων που περιέχεται στην απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης).

Όσον αφορά την απλοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας, η κα van den Wyngaert άσκησε κριτική σχετικά με τα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 34 ΣΕΕ και τις δυσχέρειες της έναρξης εφαρμογής τους (μη επικυρωμένες συμβάσεις, αποφάσεις-πλαίσιο κα αποφάσεις χωρίς άμεσο αποτέλεσμα). Πρότεινε, de lege ferende, την «κοινοτικοποίηση» του τρίτου πυλώνα, τονίζοντας ότι θα υπάρξει έτσι αυξημένη δημοκρατική νομιμοποίηση (διαδικασία συναπόφασης, έλεγχος από το Δικαστήριο). Πρότεινε επίσης να χρησιμοποιούνται οι νομικοί τύποι του κανονισμού και της

οδηγίας, με σκοπό να επιτευχθεί μακροπρόθεσμα η εναρμόνιση των ορισμών των εγκλημάτων και των ποινών σε ορισμένους τομείς, ή μάλιστα και η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού ποινικού κώδικα.

Σχετικά με την καθιέρωση ενός «κάθετου συστήματος» εφαρμογής του δικαίου, προτάθηκε η εγκαθίδρυση του θεσμού του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα. Προσδοκώμενα πλεονεκτήματα : άμεση εφαρμογή του ποινικού δικαίου (χωρίς να απαιτούνται δικαστικές παραγγελίες), ενοποίηση στον ευρωπαϊκό χώρο των διατάξεων περί αποδείξεων (κανόνες για τη νομιμότητα των αποδείξεων και αποκλεισμός των αποδείξεων που έχουν συγκεντρωθεί με παράνομα μέσα), διαφάνεια και προβολή και ενδεχομένως ανάπτυξη μιας κοινής ποινικής πολιτικής. Η κα van den Wyngaert συνειδητοποιεί τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που συνδέονται με τον διορισμό του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, κυρίως σε ό,τι αφορά τα εξής: σε τί είδους πολιτικό έλεγχο θα υπόκειται; Και σε τί είδους δικαστικό έλεγχο;

Πρότείνει ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας να προέλθει στο μέλλον από την Eurojust. Θα μπορούσε να είναι ο πρόεδρός της. Γνωρίζει ότι δεν έχει ακόμα ωριμάσει αρκετά η ιδέα του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, αν και πιστεύει ότι δεν πρέπει να αποκλειστεί.

Τέλος, αναφέρθηκε στην ιδέα της σύστασης ενός ευρωπαϊκού «ανακριτικού τμήματος» («pretrial chamber»), με κύριο καθήκον το δικαστικό έλεγχο των εθνικών ανακριτικών πράξεων, για να αποτρέπεται η εκ μέρους της αστυνομίας ή της εισαγγελίας «άγρα του πιο συμφέροντος δικαίου (forum shopping)».

Ύστερα από τις εισηγήσεις των δύο πανεπιστημιακών, ακολούθησε ανταλλαγή απόψεων ως προς τα ακόλουθα κυρίως ερωτήματα : ποιος θα είναι ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων και ποιος θα είναι ο συντονισμός τους με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο; Στο μέλλον η Επιτροπή θα πρέπει να έχει το μονοπώλιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας στον τομέα του ΧΕΑΔ; Εάν τα κράτη μέλη διατηρήσουν το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας, θα πρέπει να τροποποιηθεί το υπάρχον καθεστώς και να προβλεφθεί η υποχρέωση κοινής πρωτοβουλίας πολλών κρατών; Ποιά είναι τα υπέρ και τα κατά της δημιουργίας του θεσμού του Ευρωπαϊού Εισαγγελέα;

Κατά την ανταλλαγή απόψεων, ορισμένα μέλη εκφράστηκαν υπέρ του μονοπωλίου πρωτοβουλίας της Επιτροπής, άλλα υπέρ της διατήρησης της πρωτοβουλίας των κρατών (ενδεχομένως πολλών κρατών μαζί). Επίσης, αναφέρθηκαν : το πρόβλημα των δυσκολιών που συναντώνται στην εφαρμογή των πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα (ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης), η ανάγκη να προηγηθεί η εναρμόνιση των διατάξεων της ποινικής δικονομίας (πρόβλημα της ελεύθερης κυκλοφορίας των αποδείξεων) της εναρμόνισης των διατάξεων του ποινικού δικαίου, οι μορφές δικαστικού ελέγχου και η ανάγκη να καθιερωθούν κυρώσεις για τα κράτη μέλη που δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

Εισήγηση του κ. Gilles de Kerchove

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Ο κ. de Kerchove - ο οποίος εξέφρασε τις προσωπικές του απόψεις - άρχισε την ομιλία του υπενθυμίζοντας τα κυριότερα μέχρι σήμερα ορόσημα του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου, όταν η ιρλανδική προεδρία έβαλε για πρώτη φορά στην ημερήσια διάταξη τα θέματα της εγκληματικότητας, ύστερα από τη δολοφονία μιας δημοσιογράφου στην Ιρλανδία.

Από τη συνθήκη του Μάαστριχτ (Νοέμβριος 1993) και τη συνθήκη του Άμστερνταμ, η πρόοδος που έχει συντελεστεί είναι αξιοσημείωτη, και από ποσοτική και από ποιοτική άποψη.

Ως προς τους άξονες εργασίας στον τρίτο πυλώνα, υπενθύμισε ότι στο πλαίσιο της συνθήκης του Μάαστριχτ, κεντρική αφετηρία ήταν η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα (π.χ. συμβάσεις για την έκδοση, Σύμβαση PIF, διαφθορά αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων, Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο). Στη συνέχεια, η συνθήκη του Άμστερνταμ συνεισέφερε μια νέα προσέγγιση για τους τρόπους δράσης της Ένωσης στον τομέα του ποινικού δικαίου, με στόχο την δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Αυτό σήμανε μία εννοιολογική ρήξη. Η έννοια του «χώρου» είναι συνταγματική διότι παράγει έννομα αποτελέσματα (ο χώρος είναι για την επικράτεια ό,τι είναι η εθνικότητα για την ιδιότητα του πολίτη). Πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας. Το Συμβούλιο του Τάμπερε έθεσε στο Συμβούλιο των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων τέσσερις άξονες εργασίας : αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, εναρμόνιση του ποινικού δικαίου, ολοκληρωμένη συνεργασία (ίδρυση υπηρεσιών) και ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων. Μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, δόθηκε τεράστια ώθηση από τις προεδρίες του Βελγίου, της Ισπανίας και της Δανίας στους τέσσερις αυτούς άξονες. Συγκεκριμένα, για την αμοιβαία αναγνώριση επιτεύχθηκε συμφωνία για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης· για την εναρμόνιση, το Συμβούλιο όρισε την έννοια της τρομοκρατίας· για την ολοκληρωμένη συνεργασία, ιδρύθηκε η Eurojust και για τις διεθνείς σχέσεις, το Συμβούλιο έδωσε εντολή στην Προεδρία να διαπραγματευθεί συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ στον τομέα της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων και υποθέσεων έκδοσης.

Δυσκολίες που συναντώνται στη λειτουργία του τρίτου πυλώνα

Επισήμανε τέσσερις τύπους δυσκολιών : προβλήματα «υλοποίησης», αποτελεσματικότητας, πολυπλοκότητας και υπευθυνότητας («λογοδοσίας»).

Ως προς την υλοποίηση, παρά τις δεκάδες συμβάσεων, κοινών δράσεων, αποφάσεων-πλαίσιο, στις οποίες το Συμβούλιο έχει δημιουργήσει νέες έννοιες (π.χ. αμοιβαία αναγνώριση, σύσταση κοινών

ομάδων ερευνών), τα κράτη μέλη καθυστερούν πολύ να θέσουν σε εφαρμογή τα θεσπιζόμενα μέτρα, ακόμα και όταν αυτά έχουν εκδοθεί με ομοφωνία (από τις 14 συμβάσεις που εκδόθηκαν, μόνο 2 έχουν επικυρωθεί από τα κράτη μέλη· για τις κοινές δράσεις και τις αποφάσεις-πλαίσιο, υπάρχουν προβλήματα μη μεταφοράς ή ατελούς ή καθυστερημένης μεταφοράς). Το πρόβλημα της υλοποίησης δεν τίθεται μόνο για τις πράξεις· τίθεται και για την λειτουργία των μηχανισμών συνεργασίας (π.χ. υπηρεσιών), όπως είναι η Europol, που δεν της διαβιβάζουν αρκετές πληροφορίες τα κράτη μέλη.

Στη συνάρτηση αυτή, αναφέρθηκε επίσης η ανυπαρξία προσφυγής λόγω παραβάσεως και το γεγονός ότι οι αποφάσεις-πλαίσιο και οι αποφάσεις δεν παράγουν άμεσο αποτέλεσμα.

Ως προς την αποτελεσματικότητα, ο κανόνας της ομοφωνίας επιβραδύνει σημαντικά τις διαπραγματεύσεις. Όταν ο κανόνας είναι η ειδική πλειοψηφία, οι αντιπροσωπίες στο Συμβούλιο διαπραγματεύονται ταχύτερα. Επίσης, η ομοφωνία «φτωχαίνει» το περιεχόμενο των πράξεων (ψευδο-εναρμονίσεις, που δεν επιφέρουν καμία αλλαγή στα εθνικά δικαϊκά συστήματα).

Ως προς την πολυπλοκότητα, αναφέρθηκε ότι επειδή ως βάση χρησιμεύουν δύο πυλώνες, εμφανίζονται οριακές περιπτώσεις, ιδίως όταν πρόκειται για την επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης (π.χ. προστασία του περιβάλλοντος από το ποινικό δίκαιο, καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, προστασία του ευρώ, Σύμβαση PIF).¹

Ως προς την υπευθυνότητα (λογοδοσία), είναι αλήθεια ότι η συνθήκη του Άμστερνταμ προβλέπει κάποιο ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και δικαστικό έλεγχο, αλλά με διαδικασίες που δεν είναι ικανοποιητικές. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να δίνει τη γνώμη του για τις συμβάσεις, τις αποφάσεις-πλαίσιο ή τις αποφάσεις, αλλά αυτό γίνεται σε χρόνο που το Συμβούλιο έχει ήδη συμφωνήσει για μία πρόταση με ομοφωνία. Γι'αυτό, τα κράτη δεν θέλουν να διακινδυνεύσουν να αρχίσουν συζητήσεις. Εξάλλου, η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν ζητείται όταν πρόκειται για προγράμματα εργασίας, ορισμένα από τα οποία είναι σημαντικά (π.χ. πρόγραμμα καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, ή καταπολέμηση της τρομοκρατίας), ούτε για κοινές θέσεις (που μπορεί να έχουν επιπτώσεις στη διεξαγωγή διεθνών διαπραγματεύσεων), ούτε για διεθνείς συμφωνίες που προβλέπονται στο άρθρο 38 ΣΕΕ (που μπορεί να έχουν σημαντική επίπτωση στη διεξαγωγή διεθνούς δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις). Όσο για τον έλεγχο του Δικαστηρίου, το σύστημα προδικαστικής παραπομπής με «μεταβλητή γεωμετρία» είναι,

¹ Ένας από τους λόγους για τους οποίους το Συμβούλιο δεν έχει μπορέσει να συμφωνήσει για τη δημιουργία μιας σχολής δικαστών είναι ότι υπάρχει δυσκολία να οργανωθεί μία σχολή που θα ασχολείται και με πολιτικούς και με ποινικούς δικαστές και συνεπώς πρέπει να προβλεφθούν δύο χωριστές πράξεις. Παρόμοιες δυσκολίες υπάρχουν και για τις διεθνείς συμφωνίες που καλύπτουν και τον κοινοτικό τομέα και τον τρίτο πυλώνα.

επεικώς, επικριτέο όσον αφορά την προστασία των ατομικών ελευθεριών, η δε ανυπαρξία προσφυγής λόγω παράβασης αξίζει να αναφερθεί. Σχετικά ανέφερε ότι θα πρέπει να μελετηθεί η υπαγωγή της Europol σε ενισχυμένο έλεγχο, στο μέτρο που θα αναπτύσσονται περαιτέρω οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες αυτής της υπηρεσίας.

Προοπτικές μεταρρυθμίσεων

Αυτό που κύρια προτείνεται είναι η καλύτερη διαφοροποίηση στο μέλλον της νομοθετικής λειτουργίας από την κυβερνητική λειτουργία. Η πρώτη πρέπει να προσεταιριστεί την κοινοτική μέθοδο, ενώ η δεύτερη πρέπει να διατηρήσει έναν ενισχυμένο διακυβερνητικό χαρακτήρα. Η κυβερνητική λειτουργία περιλαμβάνει δύο πτυχές : αφενός, τον καθορισμό από το Συμβούλιο (ίσως και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) των μεγάλων στρατηγικών αξόνων και των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής πολιτικής σε θέματα ποινικού δικαίου και, αφετέρου, το συντονισμό της επιχειρησιακής δράσης των αστυνομιών και των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών στην Ευρώπη. Ως προς τη νομοθετική λειτουργία, εφόσον έχει γίνει ο προσδιορισμός ενός είδους εγκληματικής συμπεριφοράς με ομοφωνία του Συμβουλίου (ή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου) και πρέπει να πλαισιωθεί με ευρωπαϊκή νομοθεσία, η νομοθετική διαδικασία γίνεται κοινοτική δηλαδή απαιτείται ειδική πλειοψηφία και συναπόφαση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, χωρίς ωστόσο να έχει η Επιτροπή αναγκαστικά το μονοπώλιο της πρωτοβουλίας. Αυτό κατ'ουσίαν δεν είναι πρόβλημα γιατί στην πραγματικότητα (ακόμα και σήμερα), η Επιτροπή έχει το μονοπώλιο, απλώς και μόνον επειδή τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν τα μέσα να κάνουν αυτό που κάνει εκείνη (η οποία απασχολεί 2 ή 3 υπαλλήλους επί έναν ολόκληρο χρόνο για να μελετούν όλες τις νομοθεσίες των κρατών μελών και να δοκιμάζουν την απήχηση της πρότασής της στην κοινωνία των πολιτών). Εάν όμως διατηρηθεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας των κρατών μελών - όπως προτείνει ο κ. de Kerchove - τότε κάθε τέτοια πρωτοβουλία θα πρέπει να πλαισιώνεται, πρώτον με την απαίτηση να εγγράφεται στις προτεραιότητες της πολιτικής για θέματα ποινικού δικαίου που έχει υιοθετήσει το Συμβούλιο με ομοφωνία και, δεύτερον, με την προϋπόθεση να προέρχεται τουλάχιστον από το 1/3 του αριθμού των κρατών μελών για να είναι η πρωτοβουλία παραδεκτή. Θα μπορούσε να προβλεφθεί πως, όταν η πρωτοβουλία προέρχεται από την Επιτροπή, η απόφαση θα λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία.

Νομοθετική λειτουργία

Ως προς την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών επί ποινικών θεμάτων και για να τηρείται καλύτερα η αρχή της επικουρικότητας, ο κ. de Kerchove είναι αντίθετος προς την κατάρτιση καταλόγου αδικημάτων που θα παγιωθεί μέσα στη συνθήκη. Πιστεύει ότι ο προσδιορισμός τους θα είναι πολύ δύσκολο εγχείρημα και θα στένευε υπερβολικά το ρυθμιστικό πεδίο. Επίσης, θα ήταν πολύ περιοριστικό να προβλεφθεί αρμοδιότητα της Ένωσης μόνο σε διασυνοριακά θέματα («cross boarder test»).

Η εναρμόνιση του ποινικού δικαίου πρέπει να ακολουθήσει 5 στόχους:

- i. να δοθεί ένα «μήνυμα» (και στους ευρωπαίους πολίτες και στο εξωτερικό): ανεξάρτητα από τον διασυνοριακό ή μη χαρακτήρα μιας συμπεριφοράς, η Ένωση μπορεί να θέλει να ποινικοποιήσει μια συμπεριφορά (στο εσωτερικό) που είναι αντίθετη με τις θεμελιώδεις αξίες της Ένωσης (π.χ. ρατσισμός, παιδική πορνογραφία),
- ii. να αποτραπεί η δημιουργία «άβατων», δηλαδή συγκέντρωση της εγκληματικότητας σε μέρη όπου ορισμένα είδη εγκλημάτων τιμωρούνται λιγότερο,
- iii. να εμπνευσθεί στους πολίτες ένα κοινό περί δικαίου αίσθημα,
- iv. το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών, το οποίο μπορεί να παραβιάζεται από φαινόμενα οργανωμένης εγκληματικότητας,
- v. μια ελάχιστη εναρμόνιση είναι απαραίτητη για την υλοποίηση της αμοιβαίας αναγνώρισης και της δράσης ολοκληρωμένης συνεργασίας (που προβλέπονται στα συμπεράσματα του Τάμπερε)· η αμοιβαία αναγνώριση προϋποθέτει την αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών στην ποιότητα του ουσιαστικού και του δικονομικού δικαίου των άλλων κρατών μελών (αποδοχή εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων χωρίς κανέναν έλεγχο). Για να διευκολυνθεί αυτή η αμοιβαία εμπιστοσύνη, χρειάζεται να γίνει προσέγγιση των διατάξεων (ιδίως της ποινικής δικονομίας) των κρατών μελών (βλ. σχετικά την Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για την ανάγκη εναρμόνισης των ελάχιστων δικονομικών εγγυήσεων μέσα στην Ένωση)¹. Αυτό θα είναι σημαντικό και για την ολοκληρωμένη συνεργασία, εάν στόχος είναι η εναρμονισμένη λειτουργία της Europol και της Eurojust με βάση εναρμονισμένους ορισμούς της αξιόποινης εγκληματικότητας.

Κυβερνητική λειτουργία

Είναι καταρχάς χρήσιμο για το Συμβούλιο (ενδεχ. και για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) να καθοριστούν με ομοφωνία οι στρατηγικές προτεραιότητες της πολιτικής της Ένωσης σε θέματα ποινικού δικαίου, με βάση κυρίως τις εισηγήσεις της Europol και της Eurojust σε συνεννόηση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η επιχειρησιακή δράση, ιδίως ο συντονισμός των αστυνομικών δραστηριοτήτων σε επίπεδο Ένωσης, είναι με βεβαιότητα μία από τις πτυχές στις οποίες η Ένωση μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική. Η σύνοδος κορυφής του Τάμπερε επιδίωξε τη βελτίωσή της και γι'αυτό ζήτησε να συσταθεί μία Task Force των Αρχηγών Αστυνομίας, αλλά μέχρι σήμερα τα αποτελέσματα δεν είναι ακόμα ικανοποιητικά. Η συνθήκη του Άμστερνταμ (άρθρο 30, παράγραφος 2 ΣΕΕ) προέβλεπε περισσότερες επιχειρησιακές αρμοδιότητες για την Europol (συμμετοχή σε κοινές ομάδες ερευνών ή δικαίωμα να ζητείται από τις αστυνομίες των κρατών μελών η διενέργεια ερευνών), αλλά το Συμβούλιο δεν έχει ακόμα θεσπίσει τις πράξεις παράγωγου

¹ Ο κ. de Kerchove ανέφερε σχετικά την περίπτωση της Ελβετίας όπου έχει ήδη αρχίσει η εναρμόνιση των κωδίκων ποινικής δικονομίας των καντονίων, με την προοπτική να θεσπιστεί ένας ομοσπονδιακός κώδικας.

δικαίου που απαιτούνται προς τον σκοπό αυτό.

Ειδικές απαντήσεις στους τέσσερις τύπους δυσκολιών που προαναφέρθηκαν

Ως προς την «υλοποίηση», ο κ. de Kerchove προτείνει να προβλεφθεί δικαίωμα προσφυγής λόγω παράβασης βάσει του άρθρου 225 ΣΚΕ. Όσον αφορά τις νομικές πράξεις, οι συμβάσεις μπορούν να καταργηθούν· οι αποφάσεις-πλαίσιο και οι αποφάσεις πρέπει να έχουν άμεσο αποτέλεσμα και για λόγους κατανόησης, θα ήταν προτιμότερο να γίνει ενοποίηση των νομικών πράξεων και αντικατάστασή τους από κανονισμούς και οδηγίες. Η κατάλληλη πράξη θα επιλέγεται ανάλογα με το θέμα : ο κανονισμός θα πρέπει να χρησιμοποιείται κατά κανόνα για την εναρμόνιση του δικονομικού δικαίου (π.χ. ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης), αλλά για την εναρμόνιση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου θα πρέπει να χρησιμοποιείται ο τύπος της οδηγίας (που αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια εκτίμησης στα κράτη μέλη για τη μεταφορά). Οι κοινές θέσεις μπορούν να διατηρηθούν γιατί είναι χρήσιμες, αλλά ίσως θα έπρεπε να καθορίζονται με ειδική πλειοψηφία. Τέλος, πρέπει να προσδιοριστούν τα έννομα αποτελέσματα, ο δεσμευτικός χαρακτήρας των διεθνών συμφωνιών που προβλέπονται στο άρθρο 38 ΣΕΕ, καθώς και τα αποτελέσματά τους επί των διμερών συνθηκών.

Ως προς την αποτελεσματικότητα, πρέπει να εγκαταλειφθεί ο κανόνας της ομοφωνίας υπέρ της ειδικής πλειοψηφίας (ή τουλάχιστον να προβλεφθεί ένα σύστημα ημι-ομοφωνίας: ομοφωνία πλην 1). Πρέπει να επιτραπούν οι ενισχυμένες συνεργασίες (π.χ. 8 κράτη μέλη να μπορούν να καταργήσουν το διπλό αξιόποινο και να δημιουργήσουν μεταξύ τους έναν αυθεντικά ολοκληρωμένο χώρο). Επίσης, η Επιτροπή θα πρέπει να μπορεί να εκτελεί τις πράξεις του Συμβουλίου, όταν αυτές απαιτούν εφαρμογή στο επίπεδο της Ένωσης (σήμερα το άρθρο 41 παράγραφος 1 ΣΕΕ δεν αναφέρεται στο άρθρο 202 ΣΕΚ και το Συμβούλιο αναγκάζεται να εξετάζει κατά περίπτωση εάν πρέπει να δώσει ή όχι στην Επιτροπή εκτελεστική αρμοδιότητα).

Ως προς την πολυπλοκότητα, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα της συγχώνευσης των συνθηκών και η κατάργηση της σημερινής διάρθρωσης σε πυλώνες.

Ως προς την υπευθυνότητα, πρέπει να γίνει παραπομπή στα στοιχεία που ήδη αναφέρθηκαν σχετικά με το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σε θέματα ελέγχου, και εφόσον αναπτυχθούν οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες της Europol, ως πρότυπο θα μπορούσε να χρησιμεύσει το βελγικό σύστημα της ειδικής επιτροπής ελέγχου της αστυνομίας που λογοδοτεί στο Κοινοβούλιο. Ο δικαστικός έλεγχος έχει ήδη αναφερθεί. Σχετικά με τον έλεγχο της Eurojust, πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργίας παρά τω Δικαστηρίω ενός τμήματος ποινικής προδικασίας, ενώπιον του οποίου θα οφείλει η Eurojust να υποβάλει τις υποθέσεις, για να εξασφαλίζεται ότι δεν συμβαίνουν παρεκτροπές «forum shopping».

Άλλες συγκεκριμένες προτάσεις

- να προστεθεί η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές και αστικές υποθέσεις (κατά το παράδειγμα της ρήτρας «full faith and credit clause» που περιέχεται στο Σύνταγμα των ΗΠΑ). Αυτή η ρήτρα θα διευκόλυνε το Δικαστήριο στο έργο της ερμηνείας των πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο του ΧΕΑΔ,
- τα άρθρα της συνθήκης τα σχετικά με την ποινική δικαιοσύνη να διατυπωθούν κατά τρόπον ώστε να υπερτερεί ο προληπτικός έναντι του κατασταλτικού της ρόλου (και να προβλεφθεί η επανένταξη των εγκληματιών),
- να προβλεφθεί η συνεργασία μεταξύ των μυστικών υπηρεσιών,
- περαιτέρω ανάπτυξη των εξουσιών των υπάρχοντων φορέων. Πρέπει η Europol να προσεγγίσει το κοινοτικό μοντέλο; Ποιες επιχειρησιακές εξουσίες πρέπει να της δοθούν επιπλέον εκείνων που προβλέπει η συνθήκη του Άμστερνταμ; Για την Eurojust, η εξέλιξη θα μπορούσε να γίνει βαθμιδόν, και να της ανατεθεί ρόλος Ευρωπαϊού Εισαγγελέα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας (είτε ασκούμενος συλλογικά από τα 15 μέλη, είτε με διορισμό 16ου μέλους που θα είναι ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων). Όσον αφορά την OLAF (εάν καταργηθούν οι πυλώνες), θα πρέπει να συγχωνευθεί με την Europol και έτσι θα υπάρχει μόνο μία εσωτερική υπηρεσία καταστολής της διαφθοράς εντός των πέντε οργάνων. Όσον αφορά το Δικαστήριο ΕΚ, προτείνεται να συσταθεί ένα τμήμα ποινικής προδικασίας (σημαντικό για την ορθή διεξαγωγή των ερευνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο).

*

* *

Μετά την εισήγηση του κ. de Kerchove, ακολούθησαν ερωτήσεις των μελών στον ομιλητή και γενική ανταλλαγή απόψεων.

Κατά την ανταλλαγή απόψεων, ορισμένα μέλη φάνηκε να κλίνουν υπέρ της προσέγγισης του τρίτου πυλώνα προς το κοινοτικό μοντέλο.

Επίσης, αναφέρθηκε το ζήτημα της εναρμόνισης του ποινικού δικαίου και του καταλόγου εγκλημάτων : για ορισμένους, ο κατάλογος αυτός μπορεί να καταρτιστεί με βάση δύο κριτήρια : να υπάρχει κάποιο διασυννοριακό στοιχείο στην υπόθεση και να αποφέρει οφέλη (προστιθέμενη αξία) η δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο· ο κατάλογος αυτός θα μπορούσε να βασιστεί στο σημερινό άρθρο 29 ΣΕΕ και το Συμβούλιο θα μπορούσε να τον εκδώσει με ειδική πλειοψηφία για όλα τα άλλα εγκλήματα που θα προστεθούν στον κατάλογο βάσει των δύο αυτών κριτηρίων, η σχετική απόφαση θα πρέπει να ληφθεί με ομοφωνία (ορισμένοι πρότειναν να είναι ο κανόνας η ειδική πλειοψηφία). Άλλοι εξέφρασαν αμφιβολίες για την κατάρτιση του καταλόγου αυτού.

Ως προς το μονοπώλιο πρωτοβουλίας της Επιτροπής, ορισμένοι θεώρησαν ότι αυτό πρέπει να καθιερωθεί στον τομέα του ΧΕΑΔ, άλλοι όμως έκριναν ότι πρέπει να διατηρηθεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας των κρατών μελών, έστω και αν πρέπει να απαιτείται κοινή πρωτοβουλία πολλών κρατών.

Διατυπώθηκε επίσης η άποψη ότι εάν καθιερωθεί το Συμβούλιο να αποφασίζει με πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να γίνει συν-νομοθέτης. Στη συνάρτηση αυτή, αναφέρθηκε και το θέμα της συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων.

Πολλά μέλη επισήμαναν ιδιαίτερα την έλλειψη αποτελεσματικότητας των διαδικασιών στον τομέα του ΧΕΑΔ. Διαπιστώθηκε ότι τα κράτη σέβονται σε πολύ περιορισμένο βαθμό τις δεσμεύσεις τους και ότι υπάρχουν απαράδεκτες καθυστερήσεις στην επικύρωση (συμβάσεων) και στη μεταφορά εκδοθεισών πράξεων. Ορισμένα μέλη ανέφεραν ότι ο κανόνας της ομοφωνίας θέτει σοβαρό πρόβλημα εμπλοκής και άλλοι ευχήθηκαν να επισημανθούν οι τομείς στους οποίους έχει ακόμα λόγο ύπαρξης.

Τέλος, για την Europol προτάθηκε να γίνει όργανο κατά το κοινοτικό μοντέλο και να διαθέτει μία υπηρεσία σε κάθε κράτος μέλος, για να γίνει πιο αποτελεσματική.

Η ιδέα του διορισμού Ευρωπαίου Εισαγγελέα αναφέρθηκε από ορισμένα μέλη. Ένα μέλος διατύπωσε την ευχή η νέα συνθήκη να περιέχει νομική βάση προς τον σκοπό αυτό. Προτάθηκε ότι ο Ευρωπαίος Εισαγγελέας πρέπει να προέρχεται από την Eurojust.

**Κατάλογος των μελών της Ομάδας που συμμετείχαν στη
συνεδρίαση της 8ης Οκτωβρίου 2002**

κ. John BRUTON, Πρόεδρος, μέλος του Προεδρείου

BIRZNIECE Inese

de BRUIJN Thom

CAREY Pat

CHABERT Josef

COSTA Alberto

FLOCH Jacques

GLOTZ Peter (PLEUGER Gunter)

HEATHCOAT AMORY David

KUTZKOVA Neli

LEKBERG Sören

MENDEZ DE VIGO Iñigo

PELTOMAKI Antti

Βαρώνη SCOTLAND of Asthal

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Αντρούλα

VITORINO Antonio
